

PROGRAMMA gespeeld door Lukas HUISMAN

Stockhausen (D - 1928-2007): Klavierstück IX (gecomponeerd in 1961)

Stockhausen was een van de belangrijkste maar ook een van de meest controversiële componisten van de 20^e en 21^e eeuw. Hij was belangrijk voor de ontwikkeling van de elektronische muziek en verscheidene ontwikkelingen in hedendaagse klassieke muziek, als aleatoriek (gecontroleerde kans) en seriële compositie (het gebruiken van getalreeksen bij het componeren).

In Klavierstück IX worden twee sterk contrasterende ideeën samengebracht: een herhaald akkoord en een trage, chromatische lijn. Als structurerend element wordt voornamelijk gebruik gemaakt van de Fibonaccireeks (1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, ...). De vermenging van deze eenvoudige ideeën vormt complexe texturen die uiteindelijk leiden tot het tegendeel van de star herhaalde akkoorden aan het begin van het werk: vloeiende hoge klanken in een vrij ritme die schitteren als het avondzonlicht op rimpelend water.

Satie (F 1866-1925): Gnossiennes 4, 5 en 6 (gecomponeerd in 1891, 1889, 1897)

Satie schreef veel muziek voor theater en ballet, en componeerde daarnaast veel pianomuziek. Hoewel hij uit een welgestelde familie kwam, leefde hij een groot deel van zijn leven in armoede. Hij was genoodzaakt om als cabaret- en barpianist in zijn levensonderhoud te voorzien. Beïnvloed door de middeleeuwse muziek en bouwkunst componeerde Satie voornamelijk volgens het principe van de bouwdoos. Daarin vond hij een oplossing voor het probleem van zijn geringe muziektheoretische kennis. Hij gebruikte enkele geprefabriceerde elementen, die hij onafhankelijk van de traditionele conventies hanteerde.

Het woord Gnossienne is een neologisme dat afgeleid werd van gnosis (Grieks: kennis, inzicht). Satie was lid van enkele gnostische bewegingen toen hij met de eerste drie Gnossiennes bezig was. De drie volgende "Gnossiennes" werden pas gebundeld en gepubliceerd lang na zijn dood. Ze zijn op een zeer verschillende manier vormgegeven dan de eerste drie Gnossiennes en verschillen ook onderling sterk.

Ferneyhough (UK - 1943): Lemma-Icon-Epigram (gecomponeerd in 1981)

Ferneyhough's eerste muzikale ervaringen waren het spelen van verscheidene koperinstrumenten in HaFaBra-gezelschappen. Dit is echter nauwelijks nog in zijn muziek te horen, volgens sommigen op enkele schreeuwerige momenten na. Zijn muziek wordt, algemeen genomen, gekenmerkt door een extreme complexiteit. Deze complexiteit zet de uitvoerder als het ware gevangen, pint hem vast zodat de theatrale spanning die het publiek waarneemt grotendeels voorkomt uit de spanning die de uitvoerder ervaart bij het uitvoeren van deze grillige muziek.

In deze triptiek wordt één centraal idee, samengevat in de eerste seconde van het werk, doorheen verscheidene filters gehaald. Het hele werk ontstaat m.a.w. als een organisme uit DNA. In het Lemma-deel evolueert één melodie zonder begeleiding, tot een onstabiele opeenstapeling van flarden die uiteindelijk uitmondt in één enkel akkoord, waarin de muziek plots lijkt te bevriezen: het Icon-deel. Dit akkoord wordt op verschillende manieren tot actie gedwongen en na verschillende episodes valt het uit elkaar in afzonderlijke, agressief uitgevoerde noten. Deze beginnen opnieuw samen te klitten. Een kort derde deel, Epigram, tracht de technieken en texturen uit de eerste twee delen te verenigen. De onmogelijkheid het horizontale Lemma (Grieks: bovenschrijft, titel) te verenigen met het verticale Icon (Grieks: afbeelding) is als een nieuw daglicht dat het Epigram (Grieks: op-, onderschrift) op het hele werk werpt.

Satie (F 1866-1925): Gymnopédies 1, 2 en 3 (gecomponeerd in 1888)

De Gymnopaedia ontstond in het oude Sparta en was een evenement waarbij naakte jongeren hun atletische- en gevechtskunsten demonstreerden in een soort oorlogsdans. De Gymnopédies, de bekendste bundel werken van Satie, is een van de vroegste werken waarin hij zich distantieert van de conventionele 19e-eeuwse salonmuziek zoals hij die thuis hoorde. Een anekdote vertelt dat Satie, toen hij voor het eerste naar het Chat Noir theater ging en werd voorgesteld aan de regisseur, zichzelf voorstelde als "gymnopedist" omdat hij geen duidelijk gedefinieerd beroep had. Twee maand later al zou hij begonnen zijn aan de drie werken.